

Western Cape Government • Wes-Kaapse Regering • URhulumente weNtshona Koloni

PROVINCE OF THE WESTERN CAPE

PROVINSIE WES-KAAP

IPHONDO LENTSHONA KOLONI

**Provincial Gazette
Extraordinary**

**Buitengewone
Provinsiale Koerant**

**Isongezelelo
kwiGazethi yePhondo**

8967

8967

8967

Thursday, 8 August 2024

Donderdag, 8 Augustus 2024

uLwesine, 8 kweyeThupha 2024

Registered at the Post Office as a Newspaper

As 'n Nuusblad by die Poskantoor Geregistreer

Ibhaliswe ePosini njengePhephandaba

CONTENTS

(*Copies are obtainable at Room M12, Provincial Legislature Building, 7 Wale Street, Cape Town 8001.)

Provincial Notice

The following Draft Bill is published for comment:

87 Draft Western Cape Public Library Services Bill, 2024 2

Any person or organisation wishing to comment on the Draft Bill is requested to submit the comments in writing on or before 30 September 2024 by—

(a) posting it to:

The Director: Library Service
Department of Cultural Affairs and Sport:
Provincial Library Service
Private Bag X9067
Cape Town 8001
(Attention: Ms Cecilia Sani);

(b) delivering it to:

Ms Cecilia Sani
Room 304
3rd Floor
Provincial Library Service Building
16 Chiappini Street
Cape Town; or

(c) emailing it to:

Pieter.Hugo@westerncape.gov.za

Enquiries may be directed to Mr Pieter Hugo at 021 483 2441 or 082 582 6715 on weekdays between 09:00 and 12:00.

INHOUD

(*Afskrifte is verkrygbaar by Kamer M12, Provinsiale Wetgewer-gebou, Waalstraat 7, Kaapstad 8001.)

Provinsiale Kennisgewing

Die volgende Konsepwetsontwerp word vir kommentaar gepubliseer:

87 Wes-Kaapse Konsepwetsontwerp op Openbare-biblioteekdienste, 2024 16

Enige persoon of organisasie wat kommentaar op die Konsepwetsontwerp wil lewer, word versoek om die kommentaar voor of op 30 September 2024 skriftelik in te dien deur—

(a) dit te pos aan:

Die Direkteur: Biblioteekdiens
Departement van Kultuursake en
Sport: Provinsiale Biblioteekdiens
Privaat Sak X9067
Kaapstad 8001
(Aandag: Me Cecilia Sani);

(b) dit af te lewer by:

Me Cecilia Sani
Kamer 304
3de Vloer
Provinsiale Biblioteekdiens-gebou
Chiappinistraat 16
Kaapstad; of

(c) dit per e-pos te stuur na:

Pieter.Hugo@westerncape.gov.za

Navrae kan weksdae tussen 09:00 en 12:00 aan mnr Pieter Hugo gerig word by 021 483 2441 of 082 582 6715.

IZIQLATHO

(*Ushicilelo oLutsha lufumaneka kwigumbi M12, kwiSakhiwo sePhondo seNdlu yoWiso Mthetho, 7 Wale Street, eKapa 8001.)

ISaziso sePhondo

Olu Qulunqo loMthetho osaYilwayo lulandelayo lupapashelwe ukunika izimvo:

87 UQulunqo loMthetho osaYilwayo wee-Nkonzo zamaThala eeNcwadi oLuntu eNtshona Koloni, 2024 30

Nawuphi na umntu okanye umbutho onqwenela ukuhlomla ngoQulunqo loMthetho osaYilwayo uyacelwa ukuba enze njalo ngokubhaliweyo ngomhla okanye phambi kowama30 keyoMsintsi 2024 ngo—

(a) kuziposela ku:

The Director: Library Service
Department of Cultural Affairs and Sport:
Provincial Library Service
Private Bag X9067
Cape Town 8001
(iNgqale ku: Nksz. Cecilia Sani);

(b) kuzithumela ngesandla ku:

Nksz. Cecilia Sani
Igumbi 304
kuMgangatho wesi3
KwiSakhiwo seeNkonzo zamaThala eeNcwadi ePhondo
16 eChiappini Sitalato
eKapa; okanye

(c) ku-imeyilela ku:

Pieter.Hugo@westerncape.gov.za

Imibuzo ingabhekiswa kuMnu. Pieter Hugo ku-021 483 2441 okanye ku-082 582 6715 evekini phakathi kwentsimbi ye09:00 neye12:00.

PROVINCIAL NOTICE

The following Provincial Notice is published for comment.

DR HC MALILA,
DIRECTOR-GENERAL

Provincial Legislature Building,
Wale Street,
Cape Town.

PROVINSIALE KENNISGEWING

Die volgende Provinsiale Kennisgewing word vir kommentaar gepubliseer.

DR HC MALILA,
DIREKTEUR-GENERAAL

Provinsiale Wetgewer-gebou,
Waalstraat,
Kaapstad.

ISAZISO SEPHONDO

Esi saziso silandelayo sipapashelwe ukunika izimvo.

uGQIR HC MALILA,
MLAWULI-JIKELELE

ISakhiwo sePhondo,
Wale Street,
eKapa.

PROVINCIAL NOTICE

P.N. 87/2024

8 August 2024

DRAFT WESTERN CAPE PUBLIC LIBRARY SERVICES BILL, 2024

To regulate the provision of public library services in the Province; to provide for the registration of public libraries in the Province; to determine the duties of public library services providers; to provide for a process for the closure of public libraries; to provide for the coordination of responsibilities for public library services; to provide for the assignment to municipalities, to the extent specified, of the administration of public library services in the Province; and to provide for matters incidental thereto.

PREAMBLE

SINCE the Constitution, in Part A of Schedule 5 thereof, allocates to provinces exclusive legislative competence in respect of libraries other than national libraries;

AND SINCE it is the responsibility of the Western Cape Government to develop a legislative framework for the provision of library services in the Province that respects, protects, promotes and fulfils the rights in Chapter 2 of the Constitution,

BE IT THEREFORE ENACTED by the Provincial Parliament of the Western Cape as follows:—

Definitions

1. In this Act, unless the context indicates otherwise—

“**applicant**” means an organ of state, organisation, institution or other person who applies for the registration of a public library in terms of section 6;

“**Constitution**” means the Constitution of the Republic of South Africa, 1996;

“Department” means the provincial department responsible for public libraries in the Province;

“Head of Department” means the head of the provincial department responsible for public libraries in the Province;

“information services” means the services relating to information sources and resources of public libraries, including outreach, community and literacy programmes;

“library material” means items in physical or digital formats including any book, periodical, document, manuscript, chart, map, record, audio and audio-visual material, promotional material, electronically generated information or any other material made available by a public library for loan or use by members of the public;

“Municipal Systems Act” means the Local Government: Municipal Systems Act, 2000 (Act 32 of 2000);

“municipality” means a municipality established in the Province, as contemplated in section 2 of the Municipal Systems Act;

“prescribe” means prescribe by regulation;

“Province” means the Province of the Western Cape;

“Provincial Minister” means the Provincial Minister responsible for public libraries in the Province;

“public library” means a facility registered with the Department in terms of section 6 and managed, controlled, staffed and maintained by a public library services provider for the purpose of providing public library services;

“public library services” means the services provided at public libraries in the Province to members of the public to access library material and information services;

“public library services provider” means an organ of state, organisation, institution or other person who provides public library services;

“this Act” includes the regulations made thereunder.

Objects of Act

2. The objects of this Act are to—

- (a) develop, transform, promote and provide for a sustainable public library service in the Province;
- (b) promote equitable access to and use of public library services by communities in the Province; and
- (c) provide for the coordination of responsibilities for public library services in the Province.

Access to public libraries

3. (1) The Department must—

- (a) promote free access to public libraries;
- (b) promote equitable access to public library services, including by persons with disabilities and other categories of persons historically disadvantaged by unfair discrimination.

(2) A public library services provider may not charge a person a membership or admission fee to gain access to the premises or facilities of a public library.

Functions of Department

4. (1) The Department must—

- (a) ensure that public library services are provided in the Province in accordance with this Act; and
- (b) subject to sections 7 and 8, administer, manage and control public libraries in the Province.

(2) The Department must ensure that public libraries are registered in accordance with this Act.

(3) The Department must advise the Provincial Minister on—

- (a) developing and implementing policy on public library services;
- (b) determining norms and standards for public library services;
- (c) the capacity of public library services providers to administer public library services; and
- (d) the powers and functions regarding public library services to be assigned to a municipality and the process for such assignment.

(4) The Department must—

- (a) monitor and evaluate compliance by public library services providers with the policy and norms and standards determined by the Provincial Minister;
- (b) report to the Provincial Minister annually on public library services in the Province;
- (c) promote capacity development, skills development, educational development and resource development of staff employed at public libraries by—
  - (i) providing professional guidance, advice and support;

- (ii) providing training programmes and learning opportunities relating to public library services;
- (iii) facilitating cooperation between the Department and public library services providers;
- (d) monitor and evaluate the implementation of projects by public library services providers;
- (e) subject to the extent of funds available, and as agreed upon with municipalities, provide financial assistance to municipalities that provide public library services;
- (f) subject to the availability of funds, provide financial assistance in respect of the building or upgrading of public libraries;
- (g) monitor and evaluate the use of funds by municipalities for public library services;
- (h) review, select, procure, classify, catalogue and process library material;
- (i) provide promotional materials to public libraries;
- (j) allocate and distribute library material to public libraries;
- (k) handle and process returned library material;
- (l) process requests from the public for library material that is otherwise unavailable at public libraries or in the stock of the Department;
- (m) provide equipment on loan to public libraries;
- (n) provide an information system for public libraries;
- (o) provide guidance and support regarding the registration and management of public libraries;
- (p) promote public library services in the Province; and
- (q) perform any other function related to public library services.

(5) The Head of Department may visit and monitor a public library for the purpose of providing support and evaluating compliance by public library services providers with the objects of this Act.

Powers and functions of Provincial Minister

5. The Provincial Minister may—

- (a)* develop and implement policy for public library services in the Province;
- (b)* enter into agreements with any public library services provider for purposes of promoting the objects of this Act; and
- (c)* make norms and standards for public library services in the Province, including—
  - (i)* access to public library services;
  - (ii)* the location and number of public libraries;
  - (iii)* public library infrastructure, facilities and other assets;
  - (iv)* the provision of equipment and resources;
  - (v)* information communication technology services relating to public libraries;
  - (vi)* the development and provision of library collections for public libraries;
  - (vii)* the administration, management and control of public libraries;
  - (viii)* staffing requirements for public libraries; and
  - (ix)* any other matter for which it may be necessary to determine norms and standards.

Registration of public libraries

6. (1) The Department must register a public library before public library services may be provided at that public library.

(2) An applicant must apply for the registration of a public library by completing the registration form obtainable from the Department and submitting it to the Head of Department.

(3) When considering an application, the Head of Department must take all relevant factors into account, including—

- (a)* the norms and standards for the public libraries in the Province;
- (b)* the available resources that can be allocated by the Department to the proposed public library; and
- (c)* the capacity of the applicant to provide public library services.

(4) The Head of Department must either approve, with or without conditions, or refuse the application for registration of the public library and inform the applicant in writing accordingly.

(5) If the application is refused, the Head of Department must inform the applicant in writing of the reasons for the refusal and the right to internal appeal in terms of subsection (7).

(6) If the Head of Department approves the application for registration of a public library, the Department must—

(a) issue the applicant with a registration certificate; and

(b) give notice in the *Provincial Gazette* of the registration of the public library indicating its location and the date on which public library services will become available to the public.

(7)(a) An applicant who is aggrieved by the outcome of an application for registration of a public library may submit an internal appeal to the Provincial Minister on the form obtainable from the Department within 60 days from the date of the rejection.

(b) An aggrieved applicant may only apply to court for appropriate relief after exhausting the internal appeal procedure contemplated in this subsection.

Assignment of powers and functions to municipalities

7. (1) The Provincial Minister may, in terms of a written agreement with the municipal council of a municipality, assign to that municipality all or part of the administration of a function contemplated in section 4(1)(a) and (b).

(2) The written agreement concluded between the Provincial Minister and a municipal council must include at least the following:

(a) the roles and responsibilities of the municipality providing the public library services;

(b) the roles and responsibilities of the Department; and

(c) the funding arrangements for the municipality providing the public library services.

(3) A municipality may request the Provincial Minister to assign to it all or part of the administration of a function contemplated in section 4(1)(a) and (b), as the case may be, if the municipality, in the opinion of the Provincial Minister and after consultation with that municipality, has the capacity to provide public library services in accordance with this Act.

Functions of public library services providers

8. (1) A public library services provider must, in relation to a public library managed by it, and to the extent set out in any agreement concluded with the Provincial Minister as contemplated in section 5(b) or 7(1), for its own account and with the financial contribution received from the Department where applicable—

- (a) provide the premises from which public library services will be provided;
- (b) provide the operating expenditure associated with the day-to-day running and management of the public library; and
- (c) appoint the necessary staff to run and manage the public library.

(2) A public library services provider must manage the public library effectively and efficiently and must comply with this Act as well as any policy or norms and standards for public libraries determined by the Provincial Minister from time to time.

(3) A public library services provider must, on request by the Provincial Minister or the Department, submit to the Department a report on the matters as specified in the request, including its compliance with the policy, norms and standards for public library services and any regulations made in terms of this Act.

Charges

9. (1) A municipality contemplated in section 7 may for the loan of library material impose a charge payable by persons resident outside the area of jurisdiction of the municipality.

(2) A municipality imposing a charge as contemplated in subsection (1) may do so subject to conditions.

(3) The Department may prescribe maximum charges that a municipality contemplated in this section may charge for public library services as prescribed.

Temporary closure of public library

10. (1) A public library services provider may, if it is necessary for the purposes of maintenance, development, security, safety or public health, temporarily close access to or restrict activities or the use of a public library.

(2) If a public library services provider intends to close a public library for more than two weeks, it must, in writing—

- (a) inform the Department of the temporary closure of the public library concerned and the anticipated duration of the closure; and

- (b) if the anticipated duration contemplated in paragraph (a) is exceeded, provide the Department with a new anticipated duration of closure.
- (3) The public library services provider concerned must take all reasonable steps to reopen and lift restrictions and suspensions on the use and activities of the public library.
- (4) Where the Provincial Minister, on his or her own initiative, is of the view that a need has arisen to temporarily close a public library, he or she must inform the public library services provider concerned in writing of the reasons for the need to temporarily close the public library and invite that public library services provider to comment in writing.
- (5) The Provincial Minister may, after consultation with the public library services provider as contemplated in subsection (4), temporarily close the public library.

Permanent closure of public library

11. (1) If a public library services provider that intends to permanently close a public library is a municipality contemplated in section 7(1), it must—

- (a) inform the Department in writing that it intends to approach its municipal council to obtain a recommendation in support of its request to permanently close a public library;
- (b) approach its municipal council to obtain a recommendation in support of its intention to permanently close the public library; and
- (c) embark on a public participation process and invite comment on the proposed closure in line with appropriate mechanisms, processes and procedures developed by the municipality in terms of the Municipal Systems Act to enable the local community to participate in the process.
- (2) If, upon consideration of comments received, the municipality contemplated in subsection (1) remains of the view that the public library must be permanently closed, it must submit a report to the Head of Department enclosing—
- (a) the recommendation from its municipal council; and
- (b) the comments received including its responses to the comments.
- (3) The Head of Department, after consideration of the report contemplated in subsection (2), must—
- (a) indicate in writing whether he or she grants the request for the permanent closure of the public library or not; and

- (b) inform the public library services provider concerned in writing of the decision in paragraph (a) and provide reasons if the request for permanent closure is not granted.

(4) Any other public library services provider intending to permanently close a public library under its control, must, if a need arises to do so, inform the Head of Department in writing of the reasons for the intended closure of that public library and may, with the concurrence of the Head of Department, permanently close the public library.

(5) If the Head of Department supports the permanent closure of a public library as contemplated in subsections (3) and (4), the Department must publish a notice in the *Provincial Gazette* indicating the permanent closure of that public library and the date of closure.

(6) If the Provincial Minister, on his or her own initiative, intends to permanently close a public library administered by a public library services provider, he or she must—

- (a) inform the public library services provider concerned in writing of the reasons for the intended closure of the public library;
- (b) consult with the public library services provider;
- (c) embark on a public participation process and invite comment on the proposed closure in a manner that enables the local community to participate in the process; and
- (d) after considering the comments contemplated in paragraph (c), decide whether or not to permanently close the public library and inform the public library services provider concerned in writing accordingly.

(7) The Department must, consequent upon a decision by the Provincial Minister to permanently close a public library, as contemplated in subsection (6), publish a notice in the *Provincial Gazette* indicating the permanent closure of the public library and the date of closure.

(8) A public library that has been permanently closed, as contemplated in this section, is deemed to be deregistered as a public library from the date of publication of the notice in the *Provincial Gazette* indicating the permanent closure of that public library.

Delegation

12. (1) The Provincial Minister may delegate any power or assign any duty conferred on him or her in terms of this Act, except the power to make regulations, to the Head of Department.

(2) The Head of Department may delegate any power or duty conferred on him or her, or delegated to him or her in terms of this Act, to—

- (a) an employee of the Department; or
  - (b) the holder of a specific office or position in the Department.
- (3) A delegation referred to in subsection (1) or (2)—
- (a) must be in writing;
  - (b) may be made subject to conditions;
  - (c) may be withdrawn or amended in writing by the Provincial Minister or the Head of Department, as the case may be;
  - (d) may include the power to subdelegate or further assign that power or duty;
  - (e) does not prevent the Provincial Minister or the Head of Department, as the case may be, from exercising that power or performing that duty; and
  - (f) does not divest the Provincial Minister or the Head of Department, as the case may be, of the responsibility concerning the exercise of the delegated power or duty.

Regulations

13. (1) The Provincial Minister may make regulations regarding—

- (a) the provision, maintenance, management and control of public library services;
- (b) the registration of public libraries;
- (c) the opening hours of public libraries;
- (d) the closure of public libraries and the suspension of activities at public libraries;
- (e) the return of library material following the closure of a public library and consequences for non-compliance by public library services providers;
- (f) the management of assets, including library material and stock-taking of library material;
- (g) liability for loss of and damage to library material;
- (h) the services for which a municipality contemplated in section 7 may impose a charge;
- (i) the obligations of a municipality contemplated in section 7 regarding payment to the Department for monies received from borrowers for lost and damaged library material with respect to the previous calendar year;
- (j) membership of a library;
- (k) the reservation of library material, overdue library material and library material for special purposes;
- (l) access to and the conduct of persons in public libraries;

- (m) mutual cooperation between libraries, including inter-library loans;
and
- (n) any matter which may be necessary or expedient to prescribe to achieve the objects of this Act.

(2) Regulations with financial implications must be made with the concurrence of the Provincial Minister responsible for finance.

Repeal

14. The Provincial Library Service Ordinance, 1981 (Ordinance 16 of 1981), is repealed.

Transitional provisions

15. Upon commencement of this Act, all existing public libraries in the Province are deemed to be public libraries registered in terms of this Act.

Short title and commencement

16. This Act is called the Western Cape Public Library Services Act, 2024, and comes into operation on a date determined by the Premier by proclamation in the *Provincial Gazette*.

MEMORANDUM ON THE OBJECTS OF THE DRAFT WESTERN CAPE PUBLIC LIBRARY SERVICES BILL, 2024

1. BACKGROUND

- 1.1 The Constitution of the Republic of South Africa, 1996 (the Constitution), in Part A of Schedule 5 thereof, allocates to provinces exclusive legislative competence in respect of libraries other than national libraries.
- 1.2 The Department of Cultural Affairs and Sport in the Western Cape (the Department), whose mandate, amongst other matters, is in respect of public libraries in the Province of the Western Cape (the Province), seeks to develop, transform and promote a sustainable public library service for the Province. The Department currently serves 375 library service points provincially.
- 1.3 Public libraries in the Province are currently regulated by the Provincial Library Service Ordinance, 1981 (Ordinance 16 of 1981) (the Ordinance), which was assigned to the Province by Proclamation 115 published in *Government Gazette* 15813 dated 17 June 1994.
- 1.4 The Ordinance, however, predates the Constitution. Its provisions do not give effect to the powers of the Province to perform its libraries' function under the Constitution.
- 1.5 Municipalities have historically been involved in, and still provide and manage, public libraries, with cooperative support from the Department. Since the Ordinance does not provide for the assignment of the function of libraries to municipalities in the manner envisaged by the Constitution, the Western Cape Public Library Services Bill, 2024 (the Draft Bill), seeks to enable the assignment, in whole or in part, of the function of libraries by the Provincial Minister of Cultural Affairs and Sport in the Western Cape (the Provincial Minister) to municipalities in the Province.

2. OBJECTS OF THE DRAFT BILL

The objects of the Draft Bill are to—

- 2.1 develop, transform and promote a sustainable public library service in the Province;
- 2.2 promote equitable access to and the use of public library services by communities in the Province; and

- 2.3 provide for the coordination of responsibilities for public library services in the Province.

3. CONTENTS OF THE DRAFT BILL

The aims and objectives of the various clauses of the Draft Bill are as follows:

- 3.1 **Clause 1** provides for the definitions in the Draft Bill.
- 3.2 **Clause 2** provides for the objects of the Draft Bill.
- 3.3 **Clause 3** ensures the promotion of free access to public libraries and the promotion of equitable access to public library services by persons with disabilities and other categories of persons historically disadvantaged by unfair discrimination.
- 3.4 **Clause 4** provides for the functions of the Department in respect of the provision of public library services.
- 3.5 **Clause 5** provides for the powers and functions of the Provincial Minister.
- 3.6 **Clause 6** empowers the Department to register public libraries, sets out the manner in which an applicant seeking to register a public library must apply for registration and the criteria that the Head of Department must follow when considering applications for registration. Clause 6 further provides an aggrieved applicant with a right to internally appeal a refusal by the Head of Department to register a public library.
- 3.7 **Clause 7** provides for the assignment to municipalities of functions relating to the provision of public library services and the management and control of public libraries.
- 3.8 **Clause 8** provides for the functions of public library services providers.
- 3.9 **Clause 9** provides for a municipality to which a function has been assigned in terms of clause 7 to impose a charge for the loan of library material to persons resident outside the area of jurisdiction of the municipality. Clause 9 also provides for the municipality to do so subject to conditions and for the Department to prescribe maximum charges that a municipality may charge for public library services as prescribed.
- 3.10 **Clause 10** provides for the temporary closure of public libraries and empowers a public library services provider to temporarily close access to or restrict activities or the use of a public library if a need arises to do so. Furthermore, clause 10 empowers the Provincial Minister to temporarily close a public library if a need arises to do so. Clause 10 specifies the manner

in which public library services providers and the Provincial Minister may proceed to temporarily close public libraries.

- 3.11 **Clause 11** provides for the permanent closure of public libraries and sets out the procedures that must be followed when public libraries are sought to be permanently closed by public library services providers or the Provincial Minister.
- 3.12 **Clause 12** enables the Provincial Minister to delegate any power or assign any duty conferred on him or her to the Head of Department, who may also delegate any power or duty conferred on him or her to an employee or the holder of a specific office in the Department.
- 3.13 **Clause 13** empowers the Provincial Minister to make regulations and indicates the matters for which the Provincial Minister may make regulations.
- 3.14 **Clause 14** provides for the repeal of the Ordinance.
- 3.15 **Clause 15** provides for transitional provisions.
- 3.16 **Clause 16** provides for the short title and commencement of the Act.

4. CONSULTATION

- 4.1 Department of the Premier: Legal Services
- 4.2 Provincial Treasury
- 4.3 Municipalities in the Province

5. FINANCIAL IMPLICATIONS

- 5.1 The Department has engaged with the Provincial Treasury and municipalities in the Province.
- 5.2 The Department obtained support for funding from the Provincial Treasury through the Conditional Grant for Community Libraries, the Municipal Replacement Fund and the Metro Library Grant.

6. LEGISLATIVE COMPETENCE

The Provincial Minister is satisfied that all the provisions in the Draft Bill fall within the exclusive legislative competence of the Province.

PROVINSIALE KENNISGEWING

P.K. 87/2024

8 Augustus 2024

**WES-KAAPSE KONSEPWETSONTWERP OP OPENBARE-
BIBLIOTEEKDIENSTE, 2024**

Om die voorsiening van openbarebiblioteekdienste in die Provinsie te reguleer; om voorsiening te maak vir die registrasie van openbare biblioteke in die Provinsie; om die pligte van verskaffers van openbarebiblioteekdienste te bepaal; om voorsiening te maak vir ’n proses vir die sluiting van openbare biblioteke; om voorsiening te maak vir die koördinerings van verantwoordelikhede vir openbarebiblioteekdienste; om voorsiening te maak vir die opdra aan munisipaliteite, tot in die mate vermeld, van die administrasie van openbarebiblioteekdienste in die Provinsie; en om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.

AANHEF

AANGESIEN die Grondwet, in Deel A van Bylae 5 daarvan, eksklusiewe wetgewende bevoegdheid aan provinsies ten opsigte van biblioteke behalwe nasionale biblioteke toeken;

EN AANGESIEN dit die verantwoordelikheid van die Wes-Kaapse Regering is om ’n wetgewende raamwerk te ontwikkel vir die voorsiening van biblioteekdienste in die Provinsie wat die regte in Hoofstuk 2 van die Grondwet eerbiedig, beskerm, bevorder en verwesenlik,

WORD DAAR DERHALWE BEPAAL deur die Provinsiale Parlement van die Wes-Kaap soos volg:—

Woordomskrywings

1. In hierdie Wet, tensy dit uit die samehang anders blyk, beteken—

“**aansoeker**” ’n staatsorgaan, organisasie, instelling of ander persoon wat ingevolge artikel 6 om die registrasie van ’n openbare biblioteek aansoek doen;

“**biblioteekmateriaal**” items in fisiese of digitale formate met inbegrip van enige boek, tydskrif, dokument, manuskrip, grafiek, kaart, plaat, oudio- en oudiovisuele materiaal, promosiemateriaal, inligting wat elektronies gegenereer is of enige ander materiaal wat deur ’n openbare biblioteek vir uitlending of gebruik deur lede van die publiek beskikbaar gestel word;

“**Departement**” die provinsiale departement verantwoordelik vir openbare biblioteke in die Provinsie;

“**Departementshoof**” die hoof van die provinsiale departement verantwoordelik vir openbare biblioteke in die Provinsie;

“**Grondwet**” die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996;

“**hierdie Wet**” ook die regulasies wat daarkragtens gemaak word;

“**inligtingsdienste**” die dienste betreffende inligtingsbronne en hulpbronne van openbare biblioteke, met inbegrip van uitreik-, gemeenskaps- en geletterdheidsprogramme;

“**munisipaliteit**” ’n munisipaliteit in die Provinsie wat tot stand gebring is, soos beoog in artikel 2 van die Wet op Munisipale Stelsels;

“**openbare biblioteek**” ’n instelling wat ingevolge artikel 6 by die Departement geregistreer is en wat deur ’n verskaffer van openbarebiblioteekdienste bestuur, beheer, beman en in stand gehou word met die doel om openbarebiblioteekdienste te verskaf;

“**openbarebiblioteekdienste**” die dienste wat by openbare biblioteke in die Provinsie aan lede van die publiek voorsien word om toegang tot biblioteekmateriaal en inligtingsdienste te verkry;

“**Provinsiale Minister**” die Provinsiale Minister verantwoordelik vir openbare biblioteke in die Provinsie;

“**Provinsie**” die Provinsie Wes-Kaap;

“**verskaffer van openbarebiblioteekdienste**” ’n staatsorgaan, organisasie, instelling of ander persoon wat openbarebiblioteekdienste verskaf;

“**voorskrif**” by regulasie voorskrif;

“**Wet op Munisipale Stelsels**” die Wet op Plaaslike Regering: Wet op Munisipale Stelsels, 2000 (Wet 32 van 2000).

Oogmerke van Wet

2. Die oogmerke van hierdie Wet is om—

- (a) ’n volhoubare openbarebiblioteekdiens in die Provinsie te ontwikkel, te transformeer, te bevorder en daarvoor voorsiening te maak;
- (b) billike toegang tot en gebruik van openbarebiblioteekdienste deur gemeenskappe in die Provinsie te bevorder; en
- (c) voorsiening te maak vir die koördinerende van verantwoordelikhede vir openbarebiblioteekdienste in die Provinsie.

Toegang tot openbare biblioteke

3. (1) Die Departement moet—

- (a) vrye toegang tot openbare biblioteke bevorder;
- (b) billike toegang tot openbarebiblioteekdienste bevorder, ook vir persone met gestremdhede en ander kategorieë persone wat histories deur onbillike diskriminasie benadeel is.

(2) ’n Verskaffer van openbarebiblioteekdienste mag nie ’n lidmaatskaps- of toegangsgeld van ’n persoon hef om toegang tot die perseel of geriewe van ’n openbare biblioteek te verkry nie.

Funksies van Departement

4. (1) Die Departement moet—

- (a) toesien dat openbarebiblioteekdienste in die Provinsie ooreenkomstig hierdie Wet verskaf word; en
- (b) openbare biblioteke in die Provinsie behoudens artikels 7 en 8 administreer, bestuur en beheer.

(2) Die Departement moet toesien dat openbare biblioteke ooreenkomstig hierdie Wet geregistreer word.

(3) Die Departement moet die Provinsiale Minister adviseer aangaande—

- (a) die ontwikkeling en implementering van beleid vir openbarebiblioteekdienste;
- (b) die bepaling van norme en standaarde vir openbarebiblioteekdienste;
- (c) die kapasiteit van verskaffers van openbarebiblioteekdienste om openbarebiblioteekdienste te administreer; en
- (d) die bevoegdhede en funksies rakende openbarebiblioteekdienste wat aan 'n munisipaliteit opgedra moet word en die proses vir sodanige opdrag.

(4) Die Departement moet—

- (a) verskaffers van openbarebiblioteekdienste se voldoening aan die beleid en norme en standaarde soos deur die Provinsiale Minister bepaal, monitor en evalueer;
- (b) jaarliks aan die Provinsiale Minister oor openbarebiblioteekdienste in die Provinsie verslag doen;
- (c) kapasiteits-, vaardigheids-, opvoedkundige en hulpbronontwikkeling van personeel in diens by openbare biblioteke bevorder deur—
  - (i) professionele leiding, advies en ondersteuning te verskaf;
  - (ii) opleidingsprogramme en leergeleentehede met betrekking tot openbare-biblioteekdienste te verskaf;
  - (iii) samewerking tussen die Departement en verskaffers van openbare-biblioteekdienste te fasiliteer;
- (d) die implementering van projekte deur verskaffers van openbarebiblioteekdienste monitor en evalueer;
- (e) behoudens die omvang van beskikbare fondse, en soos met munisipaliteite ooreengekom, finansiële bystand aan munisipaliteite verleen wat openbare-biblioteekdienste verskaf;
- (f) behoudens die beskikbaarheid van fondse, finansiële bystand ten opsigte van die bou en opgradering van openbare biblioteke verleen;
- (g) die gebruik van fondse deur munisipaliteite vir openbarebiblioteekdienste monitor en evalueer;

- (h) biblioteekmateriaal hersien, kies, verkry, klassifiseer, katalogiseer en verwerk;
  - (i) promosiemateriaal aan openbare biblioteke verskaf;
  - (j) biblioteekmateriaal aan openbare biblioteke toeken en versprei;
  - (k) terugbesorgde biblioteekmateriaal hanteer en verwerk;
  - (l) versoeke van die publiek vir biblioteekmateriaal verwerk wat andersins onverkrygbaar is by openbare biblioteke of wat in die voorraad van die Departement is;
  - (m) toerusting op bruikleen aan openbare biblioteke verskaf;
  - (n) 'n inligtingstelsel vir openbare biblioteke verskaf;
  - (o) leiding en ondersteuning rakende die registrasie en bestuur van openbare biblioteke verskaf;
  - (p) openbarebiblioteekdienste in die Provinsie bevorder; en
  - (q) enige ander funksie betreffende openbarebiblioteekdienste verrig.
- (5) Die Departementshoof kan 'n openbare biblioteek besoek en monitor met die doel om ondersteuning te bied en verskaffers van openbarebiblioteekdienste se voldoening aan die oogmerke van hierdie Wet te evalueer.

Bevoegdheid en funksies van Provinsiale Minister

5. Die Provinsiale Minister kan—

- (a) beleid vir openbarebiblioteekdienste in die Provinsie ontwikkel en implementeer;
- (b) ooreenkomste met enige verskaffer van openbarebiblioteekdienste aangaan met die doel om die oogmerke van hierdie Wet te bevorder;
- (c) norme en standaarde vir openbarebiblioteekdienste in die Provinsie bepaal, met inbegrip van—
  - (i) toegang tot openbarebiblioteekdienste;
  - (ii) die ligging van en getal openbare biblioteke;
  - (iii) infrastruktuur, geriewe en ander bates van openbare biblioteke;
  - (iv) die voorsiening van toerusting en hulpbronne;
  - (v) inligting- en kommunikasietegnologiese dienste betreffende openbare biblioteke;
  - (vi) die ontwikkeling en voorsiening van biblioteekversamelings vir openbare biblioteke;
  - (vii) die administrasie, bestuur en beheer van openbare biblioteke;
  - (viii) personeelvereistes vir openbare biblioteke; en
  - (ix) enige ander aangeleentheid waarvoor dit nodig mag wees om norme en standaarde te bepaal.

Registrasie van openbare biblioteke

6. (1) Die Departement moet 'n openbare biblioteek registreer voor openbarebiblioteekdienste by daardie openbare biblioteek verskaf word.

(2) 'n Aansoeker moet aansoek doen om die registrasie van 'n openbare biblioteek deur die registrasievorm verkrygbaar by die Departement te voltooi en dit by die Departementshoof in te dien.

(3) Wanneer 'n aansoek oorweeg word, moet die Departementshoof alle tersaaklike faktore in ag neem, met inbegrip van—

- (a) die norme en standaarde vir openbare biblioteke in die Provinsie;
- (b) die beskikbare hulpbronne wat deur die Departement aan die voorgestelde openbare biblioteek toegeken kan word; en
- (c) die kapasiteit van die aansoeker om openbarebiblioteekdienste te verskaf.

(4) Die Departementshoof moet die aansoek om registrasie van die openbare biblioteek óf aanvaar, met of sonder voorwaardes, óf weier en die aansoeker dienoorkomstig skriftelik in kennis stel.

(5) Indien die aansoek geweier word, moet die Departementshoof die aansoeker skriftelik van die redes vir die weiering in kennis stel en van die reg tot interne appèl ingevolge subartikel (7) verwittig.

(6) Indien die Departementshoof die aansoek om registrasie van 'n openbare biblioteek aanvaar, moet die Departement—

- (a) 'n registrasiesertifikaat aan die aansoeker uitreik; en
- (b) in die *Provinsiale Koerant* kennis gee oor die registrasie van die openbare biblioteek met 'n aanduiding van sy ligging en die datum waarop dienste aan die publiek beskikbaar gestel sal word.

(7)(a) 'n Aansoeker wat verontreg voel deur die uitkoms van 'n aansoek om registrasie van 'n openbare biblioteek kan binne 60 dae vanaf die datum van die weiering 'n interne appèl by die Provinsiale Minister aanteken.

(b) 'n Gegriefde aansoeker kan slegs by die hof aansoek doen om toepaslike regshulp nadat die interne appèlprosedure wat in hierdie subartikel beoog is, uitgeput is.

Opdra van bevoegdheids- en funksies aan munisipaliteite

7. (1) Die Provinsiale Minister kan, ingevolge 'n skriftelike ooreenkoms met die munisipale raad van 'n munisipaliteit, die hele of gedeelte van die administrasie van 'n funksie beoog in artikel 4(1)(a) en (b) aan daardie munisipaliteit opdra.

(2) Die skriftelike ooreenkoms wat tussen die Provinsiale Minister en 'n munisipale raad gesluit word, moet ten minste die volgende insluit:

- (a) die rolle en verantwoordelikhede van die munisipaliteit wat die openbarebiblioteekdienste verskaf;

- (b) die rolle en verantwoordelikhede van die Departement; en
- (c) die befondsingsreëlings vir die munisipaliteit wat die openbarebiblioteekdienste verskaf.

(3) 'n Munisipaliteit kan die Provinsiale Minister versoek om die hele of gedeelte van die administrasie van 'n funksie beoog in artikel 4(1)(a) en (b) aan hom op te dra, na gelang van die geval, indien die munisipaliteit, na die mening van die Provinsiale Minister en ná oorlegpleging met daardie munisipaliteit, die kapasiteit het om openbarebiblioteekdienste ooreenkomstig hierdie Wet te verskaf.

Funksies van verskaffers van openbarebiblioteekdienste

8. (1) 'n Verskaffer van openbarebiblioteekdienste moet, met betrekking tot 'n openbare bibliotek wat deur hom bestuur word, en tot die mate uiteengesit in enige ooreenkoms wat met die Provinsiale Minister gesluit is soos beoog in artikel 5(b) of 7(1), vir sy eie rekening en met die finansiële bydrae van die Departement ontvang waar van toepassing—

- (a) die perseel voorsien vanwaar openbarebiblioteekdienste verskaf sal word;
- (b) die bedryfsuitgawes verskaf wat met die daaglikse bestuur van die openbare bibliotek verbind word; en
- (c) die nodige personeel aanstel om die openbare bibliotek te bedryf en te bestuur.

(2) 'n Verskaffer van openbarebiblioteekdienste moet die openbare bibliotek effektief en doeltreffend bestuur en moet aan hierdie Wet asook enige beleid of norme en standaarde vir openbare bibliotekke voldoen wat van tyd tot tyd deur die Provinsiale Minister bepaal word.

(3) 'n Verskaffer van openbarebiblioteekdienste moet, op versoek van die Provinsiale Minister of die Departement, 'n verslag by die Departement indien oor die aangeleenthede soos in die versoek vermeld, met inbegrip van sy voldoening aan die beleid, norme en standaarde vir openbare dienste en enige regulasies wat ingevolge hierdie Wet gemaak is.

Heffings

9. (1) 'n Munisipaliteit beoog in artikel 7 kan vir die uitleen van bibliotekmateriaal 'n heffing oplê wat betaalbaar is deur persone wat buite die regsgebied van die munisipaliteit woonagtig is.

(2) 'n Munisipaliteit wat 'n heffing oplê soos beoog in subartikel (1) kan dit behoudens voorwaardes doen.

(3) Die Departement kan maksimum heffings voorskryf wat 'n munisipaliteit beoog in hierdie artikel kan hef vir openbarebiblioteekdienste soos voorgeskryf.

Tydlike sluiting van openbare biblioteek

10. (1) 'n Verskaffer van openbarebiblioteekdienste kan, indien dit nodig is vir die doeleindes van instandhouding, ontwikkeling, sekuriteit, veiligheid of openbare gesondheid, toegang tot 'n openbare biblioteek tydelik sluit of aktiwiteite of die gebruik daarvan beperk.

(2) Indien 'n verskaffer van openbarebiblioteekdienste van voorneme is om 'n openbare biblioteek vir meer as twee weke te sluit, moet hy—

- (a) die Departement skriftelik van die tydelike sluiting van die betrokke openbare biblioteek en die verwagte duur van die sluiting in kennis stel; en
- (b) indien die verwagte duur beoog in paragraaf (a) oorskry word, die Departement skriftelik van 'n nuwe verwagte duur van die sluiting voorsien.

(3) Die betrokke verskaffer van openbarebiblioteekdienste moet alle redelike stappe doen om beperkings en opskortings op die gebruik en aktiwiteite van die openbare biblioteek op te hef en dit te heropen.

(4) Waar die Provinsiale Minister, uit sy of haar eie beweging, van mening is dat 'n behoefte ontstaan het om 'n openbare biblioteek tydelik te sluit, moet hy of sy die betrokke verskaffer van openbarebiblioteekdienste skriftelik in kennis stel van die redes vir die behoefte om die openbare biblioteek tydelik te sluit en die verskaffer van openbarebiblioteekdienste nooi om skriftelik kommentaar te lewer.

(5) Die Provinsiale Minister kan, ná oorlegpleging met die verskaffer van openbarebiblioteekdienste soos beoog in subartikel (4), die openbare biblioteek tydelik sluit.

Permanente sluiting van openbare biblioteek

11. (1) Indien die verskaffer van openbarebiblioteekdienste wat van voorneme is om 'n openbare biblioteek permanent te sluit 'n munisipaliteit is wat in artikel 7(1) beoog word, moet hy—

- (a) die Departement skriftelik in kennis stel dat hy van voorneme is om die munisipale raad te nader om 'n aanbeveling te kry ter ondersteuning van sy versoek om 'n openbare biblioteek permanent te sluit;
- (b) sy munisipale raad nader om 'n aanbeveling te kry ter ondersteuning van sy voorneme om die openbare biblioteek permanent te sluit; en
- (c) 'n openbaredeelnameproses begin en 'n uitnodiging rig vir kommentaar oor die voorgestelde sluiting in ooreenstemming met toepaslike meganismes, prosesse en prosedures deur die munisipaliteit ontwikkel ingevolge die Wet op Munisipale Stelsels wat die plaaslike gemeenskap in staat stel om aan die proses deel te neem.

(2) Indien, ná oorweging van kommentaar wat ontvang is, die munisipaliteit beoog in subartikel (1) van mening bly dat die openbare biblioteek permanent gesluit moet word, moet hy 'n verslag by die Departementshoof indien met inbegrip van—

- (a) die aanbeveling van sy munisipale raad; en
- (b) die kommentaar wat ontvang is asook sy antwoorde op die kommentaar.

(3) Die Departementshoof moet, ná oorweging van die verslag beoog in subartikel (2)—

- (a) skriftelik aandui of hy of sy die versoek om die permanente sluiting van die openbare biblioteek toestaan of nie; en
- (b) die betrokke verskaffer van openbarebiblioteekdienste skriftelik in kennis stel van die besluit in paragraaf (a) en redes verstrek indien die versoek om permanente sluiting nie toegestaan word nie.

(4) Enige ander verskaffer van openbarebiblioteekdienste wat van voorneme is om 'n openbare biblioteek onder sy beheer permanent te sluit, moet, indien 'n behoefte ontstaan om dit te doen, die Departementshoof skriftelik van die redes vir die beoogde sluiting van daardie openbare biblioteek in kennis stel en kan, met die instemming van die Departementshoof, die openbare biblioteek permanent sluit.

(5) Indien die Departementshoof die permanente sluiting van 'n openbare biblioteek soos beoog in subartikels (3) en (4) ondersteun, moet die Departement 'n kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* publiseer wat die permanente sluiting van daardie openbare biblioteek en die datum van die sluiting aandui.

(6) Indien die Departementshoof, uit sy of haar eie beweging, van voorneme is om 'n openbare biblioteek wat deur 'n verskaffer van openbarebiblioteekdienste geadminestreer word, permanent te sluit, moet hy of sy—

- (a) die betrokke verskaffer van openbarebiblioteekdienste skriftelik in kennis stel van die redes vir die beoogde permanente sluiting van die openbare biblioteek;
- (b) met die verskaffer van openbarebiblioteekdienste oorleg pleeg;
- (c) 'n openbaredeelnameproses begin en 'n uitnodiging rig vir kommentaar oor die voorgestelde sluiting op 'n wyse wat die plaaslike gemeenskap in staat stel om aan die proses deel te neem; en
- (d) ná oorweging van die kommentaar beoog in paragraaf (c), besluit om die openbare biblioteek permanent te sluit al dan nie en die betrokke verskaffer van openbarebiblioteekdienste dienooreenkomstig skriftelik in kennis stel.

(7) Die Departement moet, voortspruitend uit 'n besluit deur die Provinsiale Minister om 'n openbare biblioteek permanent te sluit, soos beoog in subartikel (6), 'n kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* publiseer wat die permanente sluiting van die openbare biblioteek en die datum van die sluiting aandui.

(8) 'n Openbare biblioteek wat permanent gesluit is, soos beoog in hierdie artikel, word geag gederegistreer te wees as openbare biblioteek vanaf die publikasiedatum van die kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* wat die permanente sluiting van daardie openbare biblioteek aandui.

Delegering

12. (1) Die Provinsiale Minister kan aan die Departementshoof enige bevoegdheid delegeer of enige plig opdra wat ingevolge hierdie Wet aan hom of haar verleen is, behalwe die bevoegdheid om regulasies te maak.

(2) Die Departementshoof kan enige bevoegdheid of plig wat ingevolge hierdie Wet aan hom of haar verleen of aan hom of haar gedelegeer is, delegeer aan—

- (a) 'n werknemer van die Departement; of
- (b) die bekleër van 'n spesifieke amp of posisie in die Departement.

(3) 'n Delegering bedoel in subartikel (1) of (2)—

- (a) moet op skrif wees;
- (b) kan behoudens voorwaardes gemaak word;
- (c) kan skriftelik deur die Provinsiale Minister of die Departementshoof ingetrek of gewysig word, na gelang van die geval;
- (d) kan die bevoegdheid om te subdelegeer of om daardie bevoegdheid of plig verder op te dra, insluit;
- (e) verhoed nie die Provinsiale Minister of die Departementshoof, na gelang van die geval, om daardie bevoegdheid uit te oefen of daardie plig te verrig nie; en
- (f) onthef nie die Provinsiale Minister of die Departementshoof, na gelang van die geval, van die verantwoordelikheid rakende die uitoefening van die gedelegeerde bevoegdheid of plig nie.

Regulasies

13. (1) Die Provinsiale Minister kan regulasies maak rakende—

- (a) die voorsiening, instandhouding, bestuur en beheer van openbarebiblioteekdienste;
- (b) die registrasie van openbare biblioteke;
- (c) die openingsure van openbare biblioteke;
- (d) die sluiting van openbare biblioteke en die opskorting van aktiwiteite by openbare biblioteke;
- (e) die terugbesorging van biblioteekmateriaal ná die sluiting van 'n openbare biblioteek en gevolg vir nienakoming deur verskaffers van openbarebiblioteekdienste;
- (f) die bestuur van bates, met inbegrip van biblioteekmateriaal en voorraadopname van biblioteekmateriaal;
- (g) aanspreeklikheid vir verlies van en skade aan biblioteekmateriaal;
- (h) die dienste waarvoor 'n munisipaliteit beoog in artikel 7 'n heffing kan oplê;
- (i) die verpligtinge van 'n munisipaliteit beoog in artikel 7 rakende betaling aan die Departement vir gelde ontvang van leners vir verlore en beskadigde biblioteekmateriaal ten opsigte van die vorige kalenderjaar;
- (j) lidmaatskap van 'n biblioteek;

- (k) die bespreking van biblioteekmateriaal, agterstallige biblioteekmateriaal en biblioteekmateriaal vir spesiale doeleindes;
- (l) toegang tot en die gedrag van persone in openbare biblioteke;
- (m) wedersydse samewerking tussen biblioteke, met inbegrip van interbiblioteeklenings; en
- (n) enige aangeleentheid wat nodig of dienstig mag wees om voor te skryf om die oogmerke van hierdie Wet te bereik.

(2) Regulasies met finansiële implikasies moet met die instemming van die Provinsiale Minister verantwoordelik vir finansies gemaak word.

Herroeping

14. Die Ordonnansie op die Provinsiale Biblioteekdiens, 1981 (Ordonnansie 16 van 1981), word herroep.

Oorgangsbepalings

15. By die inwerkingtreding van hierdie Wet word alle bestaande openbare biblioteke in die Provinsie as openbare biblioteke beskou wat ingevolge hierdie Wet geregistreer is.

Kort titel en inwerkingtreding

16. Hierdie Wet heet die Wes-Kaapse Wet op Openbarebiblioteekdienste, 2024, en tree in werking op 'n datum wat die Premier by proklamasie in die *Provinsiale Koerant* bepaal.

MEMORANDUM OOR DIE OOGMERKE VAN DIE KONSEPWETSONTWERP OP OPENBAREBIBLIOTEEKDIENSTE, 2024

1. AGTERGROND

- 1.1 Eksklusiewe wetgewende bevoegdhede ten opsigte van biblioteke, behalwe nasionale biblioteke, word in Deel A van Bylae 5 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996 (die Grondwet), aan provinsies toegeken.
- 1.2 Die Departement van Kultuursake en Sport in die Wes-Kaap (die Departement), wie se mandaat, onder andere, ten opsigte van openbare biblioteke in die Provinsie Wes-Kaap (die Provinsie) is, het ten doel om 'n volhoubare openbarebiblioteekdiens in die Provinsie te ontwikkel, te transformeer en te bevorder. Die Departement bedien tans 375 biblioteekdienspunte regoor die Provinsie.
- 1.3 Openbare biblioteke in die Provinsie word tans deur die Ordonnansie op die Provinsiale Biblioteekdiens, 1981 (Ordonnansie 16 van 1981) (die Ordonnansie), gereguleer, wat by Proklamasie 115 gepubliseer in *Staatskoerant* 15813 gedateer 17 Junie 1994 aan die Provinsie opgedra is.
- 1.4 Die Ordonnansie het egter voor die Grondwet in werking getree. Die bepalinge daarvan gee nie uitvoering aan die bevoegdhede van die Provinsie om biblioteke se funksie kragtens die Grondwet te verrig nie.
- 1.5 Munisipaliteite was histories betrokke by, en verskaf en bestuur steeds, openbare biblioteke met samewerkende ondersteuning van die Departement. Aangesien die Ordonnansie nie voorsiening maak vir die opdra van die funksie van biblioteke aan munisipaliteite op die wyse wat deur die Grondwet beoog word nie, het die Wes-Kaapse Wetsontwerp op Openbarebiblioteekdienste, 2024 (die Konsepwetsontwerp), ten doel om die opdra, geheel of gedeeltelik, van die funksie van biblioteke deur die Provinsiale Minister van Kultuursake en Sport in die Wes-Kaap (die Provinsiale Minister) aan munisipaliteite in die Provinsie moontlik te maak.

2. OOGMERKE VAN DIE KONSEPWETSONTWERP

Die oogmerke van die Konsepwetsontwerp is om—

- 2.1 'n volhoubare openbarebiblioteekdiens in die Provinsie te ontwikkel, te transformeer en te bevorder;

- 2.2 billike toegang tot en die gebruik van openbarebiblioteekdienste deur gemeenskappe in die Provinsie te bevorder; en
- 2.3 voorsiening te maak vir die koördinerende van verantwoordelikhede vir openbarebiblioteekdienste in die Provinsie.

3. INHOUD VAN DIE KONSEPWETSONTWERP

Die doelwitte en oogmerke van die verskeie klousules van die Konsepwetsontwerp is soos volg:

- 3.1 **Klousule 1** maak voorsiening vir die woordskrywings in die Konsepwetsontwerp.
- 3.2 **Klousule 2** maak voorsiening vir die oogmerke van die Konsepwetsontwerp.
- 3.3 **Klousule 3** verseker die bevordering van vrye toegang tot openbare biblioteke en die bevordering van billike toegang tot openbarebiblioteekdienste deur persone met gestremdhede en ander kategorieë persone wat histories deur onbillike diskriminasie benadeel is.
- 3.4 **Klousule 4** maak voorsiening vir die funksies van die Departement ten opsigte van die verskaffing van openbarebiblioteekdienste.
- 3.5 **Klousule 5** maak voorsiening vir die bevoegdhede en funksies van die Provinsiale Minister.
- 3.6 **Klousule 6** bemaatig die Departement om openbare biblioteke te registreer, sit die wyse uiteen waarop 'n aansoeker wat 'n openbare biblioteek wil registreer aansoek om registrasie moet doen en die kriteria wat die Departementshoof moet volg wanneer aansoeke om registrasies oorweeg word. Klousule 6 maak verder voorsiening dat 'n gegriefde aansoeker die reg het om intern appèl aan te teken teen die Departementshoof se weiering om 'n openbare biblioteek te registreer.
- 3.7 **Klousule 7** maak voorsiening vir die opdra aan munisipaliteite van funksies betreffende die verskaffing van openbarebiblioteekdienste en die bestuur en beheer van openbare biblioteke.
- 3.8 **Klousule 8** maak voorsiening vir die funksies van verskaffers van openbarebiblioteekdienste.
- 3.9 **Klousule 9** maak voorsiening vir 'n munisipaliteit aan wie 'n funksie ingevolge klousule 7 opgedra is om 'n heffing op te lê vir die uitleen van biblioteekmateriaal aan persone wat buite die regsgebied van die

munisipaliteit woonagtig is. Klousule 9 maak ook voorsiening vir die munisipaliteit om dit behoudens voorwaardes te doen en vir die Departement om maksimum heffings voor te skryf wat 'n munisipaliteit kan hef vir openbarebiblioteekdienste soos voorgeskryf.

- 3.10 **Klousule 10** maak voorsiening vir die tydelike sluiting van openbare biblioteke en bemagtig 'n verskaffer van openbarebiblioteekdienste om tydelik toegang tot 'n openbare biblioteek te sluit of aktiwiteite of die gebruik van 'n openbare biblioteek te beperk indien 'n behoefte ontstaan om dit te doen. Verder bemagtig klousule 10 die Provinsiale Minister om 'n openbare biblioteek tydelik te sluit indien 'n behoefte ontstaan om dit te doen. Klousule 10 spesifiseer die wyse waarop verskaffers van openbarebiblioteekdienste en die Provinsiale Minister te werk kan gaan om openbare biblioteke tydelik te sluit.
- 3.11 **Klousule 11** maak voorsiening vir die permanente sluiting van openbare biblioteke en sit die prosedures uiteen wat gevolg moet word wanneer openbare biblioteke op versoek van verskaffers van openbarebiblioteekdienste of die Provinsiale Minister permanent gesluit moet word.
- 3.12 **Klousule 12** stel die Provinsiale Minister in staat om enige bevoegdheid te delegeer of enige plig op te dra wat aan hom of haar verleen is aan die Departementshoof, wat ook enige bevoegdheid of plig wat aan hom of haar opgedra is aan 'n werknemer of die houer van 'n spesifieke amp in die departement kan delegeer.
- 3.13 **Klousule 13** bemagtig die Provinsiale Minister om regulasies te maak en dui op die aangeleentede waarvoor die Provinsiale Minister regulasies kan maak.
- 3.14 **Klousule 14** maak voorsiening vir die herroeping van die Ordonnansie.
- 3.15 **Klousule 15** maak voorsiening vir oorgangsbepalings.
- 3.16 **Klousule 16** maak voorsiening vir die kort titel en inwerkingtreding van die Wet.

4. OORLEGPLEGING

- 4.1 Departement van die Premier: Regsdienste
- 4.2 Provinsiale Tesourie
- 4.3 Munisipaliteite in die Provinsie

5. FINANSIËLE IMPLIKASIES

- 5.1 Die Departement het met die Provinsiale Tesourie en munisipaliteite in die Provinsie samesprekings gevoer.
- 5.2 Die Departement het ondersteuning vir befondsing by die Provinsiale Tesourie ontvang deur die Voorwaardelike Toekenning vir Gemeenskapsbiblioteke, die Munisipale vervangingsbefondsing en die Metro-biblioteektoekenning.

6. WETGEWENDE BEVOEGDHEID

Die Provinsiale Minister is tevrede dat al die bepalings in die Konsepwetsontwerp binne die eksklusiewe wetgewende bevoegdheid van die Provinsie val.

ISAZISO SEPHONDO

I.S. 87/2024

8 kweyeThupha 2024

**UQULUNQO LOMTHETHO OSAYILWAYO WEENKONZO ZAMATHALA
EENCWADI OLUNTU ENTSHONA KOLONI, 2024**

Ukulawula ukubonelelwa kweenkonzo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo; ukubonelela ngobhaliso lwamathala eencwadi oluntu kwiPhondo; ukucacisa imisebenzi yababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu; ukubonelela ngenkqubo yokuvalwa kwamathala eencwadi oluntu; ukubonelela ngolungelelaniso lweembopheleleko zeenkono zamathala eencwadi oluntu; ukubonelela ngokwabelwa koomasipala, ukuya kuthi ga kwinqanaba elichaziweyo, lolawulo lweenkonzo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo; nokulungiselela imicimbi ehlobene noko.

INTSHAYELELO

NJENGOKO uMgaqosiseko, kwiCandelo A leShedyuli 5, wabela amaphondo igunya elikhethekileyo lokuwis' umthetho ngokuphathelele kumathala eencwadi angengawo amathala eencwadi elizwe;

KWAYE NJENGOKO kungumsebenzi kaRhulumente wePhondo leNtshona Koloni ukuphuhlisa isakhelo somthetho sokunikezelwa kweenkonzo zamathala eencwadi kwiPhondo elihlonelayo, elikhuselayo, elikhuthazayo nelizalisekisa amalungelo akwiSahluko 2 soMgaqosiseko,

KE NGOKO MAWUMISELWE yiPalamente yePhondo leNtshona Koloni ngolu hlobo:—

Ingcaciso

1. Kulo Mthetho, ngaphandle kokuba umongo ubonisa ngenye indlela—

“**umfakisicelo**” uthetha iziko likarhulumente, umbutho, iziko okanye omnye umntu owenza isicelo sokubhaliswa kwethala leencwadi likarhulumente ngokwemiqathango yecandelo 6;

“**UMgaqosiseko**” uthetha uMgaqosiseko weRiphabliki yoMzantsi Afrika, 1996;

“**ISebe**” lithetha isebe lephondo elinoxanduva lwamathala eencwadi oluntu kwiphondo;

“**INTloko yeSebe**” ithetha intloko yesebe lephondo elijongene namathala eencwadi oluntu kwiPhondo;

“**iinkonzo zolwazi**” zithetha iinkonzo ezinxulumene nemithombo yolwazi kunye nezibonelelo zamathala eencwadi oluntu, kubandakanywa ukufikelela eluntwini, iinkqubo zolwazi lokufunda nokubhala;

“izixhobo zethala leencwadi” zithetha izinto ezikwimo yembonakalo okanye yedijithali kubandakanywa nayo nayiphi na incwadi, amaphepha-ncwadi, uxwebhu, umbhalongqangi, itshati, imephu, irekhodi, isixhobo esimanyelwayo nesirekhodiweyo, isixhobo sokukhuthaza, ulwazi oluveliswe ngekhompyutha okanye naziphi na ezinye izixhobo ezifumanekayo kwithala leencwadi loluntu Ukuze sibolekwe okanye sisetyenziswe ngamalungu oluntu;

“iMunicipal Systems Act” uthetha umthetho *iLocal Government: Municipal Systems Act, 2000* (uMthetho 32 ka-2000);

“umasipala” uthetha umasipala omiselwe kwiPhondo, njengoko kuchaziwe kwicandelo 2 lomthetho *iMunicipal Systems Act*;

“ukumisela” kuthetha ukumisela ngomgaqo;

“IPhondo” lithetha iPhondo leNtshona Koloni;

“UMphathiswa wePhondo” uthetha uMphathiswa wePhondo onoxanduva lwamathala eencwadi oluntu kwiPhondo;

“ithala leencwadi loluntu” lithetha iziko elibhaliswe kwiSebe ngokwemiqathango yecandelo 6 kwaye liyalelwa, lilawulwa, linabasebenzi kwaye ligcinwe ngumboneleli weenkondo zamathala eencwadi oluntu ngeenjongo zokubonelela ngeenkondo zamathala eencwadi oluntu;

“iinkonzo zamathala eencwadi oluntu” zithetha iinkonzo ezinikwa kumathala eencwadi kawonkewonke kwiPhondo ukuze amalungu oluntu afumane izinto zeencwadi neenkondo zolwazi;

“umboneleli weenkondo zamathala eencwadi oluntu” uthetha iqumrhu likarhulumente, umbutho, iziko okanye omnye umntu obonelela ngeenkondo zamathala eencwadi oluntu;

“lo Mthetho” ubandakanya imigaqo eyenziwe phantsi kwawo.

Iinjongo zoMthetho

2. Iinjongo zalo Mthetho zezi—

- (a) ukuphuhlisa, ukuguqula, ukukhuthaza nokubonelela ngeenkondo yethala leencwadi loluntu elizinzileyo kwiPhondo;
- (b) ukukhuthaza ukufikelela ngokulinganayo nokusetyenziswa kweenkondo zamathala eencwadi oluntu loluntu kwiPhondo; kwaye
- (c) nokubonelela ngolungelelwaniso loxanduva lweenkondo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo.

Ukufikelela kumathala eencwadi oluntu

3. (1) ISebe kufuneka—

- (a) likhuthaze ukufikelela simahla kumathala eencwadi oluntu;
- (b) likhuthaze ukufikelela ngokulinganayo kwiinkonzo zamathala eencwadi oluntu, kuquka abantu abanokhubazeko kunye nezinye iindidi zabantu ababekhe bangamaxhoba ocalulo olungenabulungisa.

(2) Umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu akanakho ukuhlawulisa umntu ubulungu okanye umrhumo wokungeniswa ukuze afikelele kwizakhiwo okanye kwizibonelelo zethala leencwadi loluntu.

IMisebenzi yeSebe

4. (1) ISebe kufuneka—

- (a) liqinisekise ukuba iinkonzoz zamathala eencwadi oluntu zibonelelwa kwiPhondo ngokwalo Mthetho; kwaye
- (b) ngokwemiqathango yamacandelo 7 no8, lamkele, liyalele lize lilawule amathala eencwadi oluntu kwiPhondo.

(2) ISebe kufuneka liqinisekise ukuba amathala eencwadi oluntu abhalisiwe ngokungqinelana nalo Mthetho.

(3) ISebe kufuneka licebise uMphathiswa wePhondo malunga noku—

- (a) ukuphuhlisa nokuphumeza umgaqonkqubo kwiinkonzoz zamathala eencwadi oluntu;
- (b) ukumisela izithethe nemigangatho yeenkonzo zamathala eencwadi oluntu;
- (c) amandla ababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu ukuba balawule iinkonzoz zamathala eencwadi oluntu; kwaye
- (d) amagunya nemisebenzi ngokubhekiselele kwiinkonzoz zamathala eencwadi oluntu eza kunikezelwa kumasipala kunye nenkqubo yokunikezelwa okunjalo.

(4) ISebe kufuneka—

- (a) likubeke iliso kwaye livavanye ukuthotyelwa kweenkonzo zamathala eencwadi oluntu ngababoneleli ngomgaqonkqubo nezithethe nemigangatho egqitywe nguMphathiswa wePhondo;
- (b) linike ingxelo kuMphathiswa wePhondo qho ngonyaka ngeenkonzo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo;
- (c) ukukhuthaza uphuhliso lwezakhono, uphuhliso lwezakhono, uphuhliso lwefundo nophuhliso lwezibonelelo zabasebenzi abaqeshwe kumathala eencwadi oluntu—
  - (i) ukunika isikhokelo, iingcebiso nenkxaso yobungcali;
  - (ii) Ukubonelela ngeenkqubo zoqeqesho namathuba okufunda anxulumene neenkonzo zamathala eencwadi oluntu;
  - (iii) Ukuququzelela intsebenziswano phakathi kweSebe kunye nabanikezeli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu;

- (d) ukubeka iliso nokuvavanya ukuphunyezwa kweprojekthi ngababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu;
- (e) ngokuxhomekeke kubukho emali, kwaye njengoko kuvunyelweneyo noomasipala, banike uncedo lwezezimali koomasipala abanikezela ngeenkonzo zamathala eencwadi oluntu;
- (f) ngokuxhomekeke kubukho bemali, babonelele ngoncedo lwemali ngokumalunga nokwakhiwa okanye ukuphuculwa kwamathala eencwadi oluntu;
- (g) ukubeka iliso nokuvavanya ukusetyenziswa kwemali ngoomasipala kwiinkonzo zamathala eencwadi oluntu;
- (h) ukuhlola, ukukhetha, ukuthenga, ukuhlela, ukufaka ikhathalogu nokulungisa izixhobo zamathala eencwadi;
- (i) ukubonelela ngezixhobo zokwazisa kumathala eencwadi oluntu;
- (j) wabela nokusabalalisa izixhobo zamathala eencwadi kumathala eencwadi oluntu;
- (k) ukuphantha nokulungiselelela izixhobo zamathala eencwadi ezibuyiswayo;
- (l) qhubekisa izicelo zoluntu zezixhobo zethala leencwadi ezingafumanekiyo ngenye indlela kumathala eencwadi oluntu okanye kwisitokhwe seSebe;
- (m) ukubonelela ngezixhobo ezibolekwayo kumathala eencwadi oluntu;
- (n) ukubonelela ngenkqubo yolwazi kumathala eencwadi oluntu;
- (o) ukunika isikhokelo nenkxaso malunga nobhaliso nolawulo lwamathala eencwadi oluntu;
- (p) ukukhuthaza iinkonzo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo; kwaye
- (q) enze nawuphi na omnye umsebenzi onxulumene neenkonzo zamathala eencwadi oluntu.

(5) INTloko yeSebe ingandwendwela kwaye ibeke iliso kwithala leencwadi loluntu ngenjongo yokubonelela ngenkxaso nokuvavanya ukuthotyelwa ngababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu ngeenjongo zalo Mthetho.

Amagunya nemisebenzi yoMphathiswa wePhondo

5. UMphathiswa wePhondo anga—

- (a) phuhlisa kananjalo nokuphumeza umgaqonkqubo weenkonzo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo;
- (b) ngena kwizivumelwano naye nawuphi na umboneleli weenkonzo zamathala eencwadi oluntu ngeenjongo zokukhuthaza iinjongo zalo Mthetho; kwaye

- (c) angenza imimiselo nemigangatho yeenkonzo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo, kuquka—
- (i) ukufikelela kwiinkonzo zamathala eencwadi oluntu;
  - (ii) indawo kunye nenani lamathala eencwadi oluntu;
  - (iii) iziseko zophuhliso zamathala eencwadi oluntu, izibonelelo nezinye iiasethi;
  - (iv) ukubonelela ngezixhobo kunye nezibonelelo;
  - (v) unxibelelwano lweenkonzo zobuchwepheshe ezinxulumene namathala eencwadi oluntu;
  - (vi) uphuhliso nobonelelo lwengqokelela yethala leencwadi kumathala eencwadi oluntu;
  - (vii) ulawulo lwamathala eencwadi oluntu;
  - (viii) iimfuno zabasebenzi kumathala eencwadi oluntu; kwaye
  - (ix) nawuphi na omnye umcimbi ekunokuba yimfuneko ukuwumisela imimiselo nemigangatho.

Ukubhaliswa kwamathala eencwadi oluntu

6. (1) ISebe kufuneka libhalise ithala leencwadi loluntu phambi kokuba iinkonzo zamathala eencwadi oluntu zinikezelwe kwelo thala leencwadi loluntu.

(2) Umfakisicelo kufuneka enze isicelo sokubhaliswa kwethala leencwadi loluntu ngokugcwalisa uxwebhu lobhaliso olufumaneka kwiSebe aze alungenise kwiNtloko yeSebe.

(3) Xa kuqwalaselwa isicelo, iNtloko yeSebe kufuneka ithathele ingqalelo zonke izinto ezifanelekileyo, kuquka—

- (a) nemimiselo nemigangatho yamathala eencwadi oluntu kwiPhondo;
- (b) izibonelelo ezikhoyo ezinokwabiwa liSebe kwithala leencwadi loluntu elicetywayo; kwaye
- (c) namandla omfakisicelo okubonelela ngeenkonzo zamathala eencwadi oluntu.

(4) INtloko yeSebe kufuneka yamkele, ngaphandle kwemiqathango, okanye isikhabe isicelo sobhaliso lwethala leencwadi loluntu kwaye yazise umfakisicelo ngokubhaliweyo ngokufanelekileyo.

(5) Ukuba isicelo saliwe, iNtloko yeSebe kufuneka yazise umfakisicelo ngembalelwano ngezizathu zokwaliwa kunye nelungelo lesibheni sangaphakathi ngokwecandelwana (7).

(6) Ukuba iNtloko yeSebe iyavuma isicelo sokuba kubhaliswe ithala leencwadi loluntu, iSebe kufuneka—

- (a) linike umfakisiselo isiqinisekiso sokubhalisa; kwaye
- (b) linike isaziso kwiGazethi yePhondo yokubhaliswa kwethala leencwadi loluntu ebonisa indawo ekuyo kunye nomhla apho iinkonzo zamathala eencwadi oluntu ziya kufumaneka kuluntu.

(7)(a) Umfakisiselo onganelisekanga sisiphumo sesicelo sobhaliso lwethala leencwadi loluntu angafaka isibheni sangaphakathi kuMphathiswa wePhondo kwifomu efumaneka kwiSebe kwiintsuku ezingama60 ukususela kumhla wokukhatywa kwaso.

(b) Umfakisiselo ongaphathekanga kakuhle angenza isicelo enkundleni kuphela ukuba afumane isiqabu esifanelekileyo emva kokusetyenziswa ngokupheleleyo kwenkqubo yesibheni yangaphakathi echazwe kweli candelwana.

Ukunikezelwa kwamagunya nemisebenzi koomasipala

7. (1) UMphathiswa wePhondo usenokuthi, ngokwesivumelwano esibhaliweyo nebhunga likamasipala likamasipala, abele loo masipala lonke okanye inxalenye yolawulo lomsebenzi okhankanywe kwicandelo 4(1)(a) kunye (b).

(2) Isivumelwano esibhaliweyo esenziwe phakathi koMphathiswa wePhondo kunye nebhunga likamasipala kufuneka ubuncinane siquke oku kulandelayo:

- (a) iindima noxanduva lukamasipala obonelela ngeenkonzo zamathala eencwadi oluntu;
- (b) iindima noxanduva lweSebe; kwaye
- (c) amalungiselelo enkxasomali kumasipala obonelela ngeenkonzo zamathala eencwadi oluntu.

(3) Umasipala angacela uMphathiswa wePhondo ukuba amnike lonke okanye inxalenye yolawulo lomsebenzi ochazwe kwicandelo 4(1)(a) no(b), njengoko imeko inokuba njalo, ukuba umasipala, ngokoluvo loMphathiswa wePhondo nasemva kokubonisana naloo masipala, unakho ukubonelela ngeenkonzo zamathala eencwadi oluntu ngokwalo Mthetho.

Imisebenzi yababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu

8. (1) Umboneleli weenkonzo zamathala eencwadi oluntu kufuneka, ngokunxulumene nethala leencwadi loluntu elilawulwa lilo, kwaye kangangoko kumiselwe kuso nasiphi na isivumelwano ekugqitywe ngaso noMphathiswa wePhondo njengoko kuchaziwe kwicandelo 5(b) okanye 7(1), ngokweakhawunti yakhe kunye nomnikelo wemali ofunyenwe kwiSebe apho kufanelekileyo—

- (a) ukubonelela ngezakhiwo apho iinkonzo zamathala eencwadi oluntu ziya kunikezelwa khona;
- (b) ukubonelela ngenkcitho yokusebenza eyayanyaniswa nolawulo lwemihla ngemihla lwethala leencwadi loluntu; kwaye

(c) ukuqesha abasebenzi abayimfuneko ukuze baqhube kwaye balawule ithala leencwadi likarhulumente.

(2) Umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu kufuneka alawule ithala leencwadi ngokufanelekileyo nangempumelelo kwaye kufuneka athobele lo Mthetho kunye nawo nawuphi na umgaqonkqubo okanye izithethe nemigangatho yamathala eencwadi oluntu egqitywe nguMphathiswa wePhondo amaxesha ngamaxesha.

(3) Umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu kufuneka, xa ecelwe nguMphathiswa wePhondo okanye liSebe, angenise kwiSebe ingxelo malunga nemiba echazwe kwisicelo, kubandakanywa nokuthotyelwa komgaqonkqubo, izithethe nemigangatho yeenkonzo zamathala eencwadi oluntu kunye nayo nayiphi na imimiselo eyenziweyo ngokwalo Mthetho.

Imirhumo

9. (1) Umasipala ochaziweyo kwicandelo 7, unokuhlawulisa ngesixhobo esibolekwe kuamathala eencwadi amisele intlawulo ehlawulwa ngabantu abahlala ngaphandle kwendawo yolawulo lukamasipala.

(2) Umasipala obeka intlawulo njengoko kuchaziwe kwicandelwana (1) unokukwenza oko ngokuxhomekeke kwimiqathango.

(3) ISebe linokubeka imirhumo ephezulu enokuhlawulwa ngumasipala ochaziweyo kweli candelo ngeenkonzoz zamathala eencwadi oluntu njengoko kumiselwe.

Ukuvalwa kwethutyana kwethala leencwadi loluntu

10. (1) Umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu, ukuba oko kuyimfuneko ngeenjongo zokugcinwa, uphuhliso, ukhuseleko, ukhuseleko okanye impilo yoluntu, avale ukufikelela okwethutyana okanye athintele imisebenzi okanye ukusetyenziswa kwethala leencwadi loluntu.

(2) Ukuba umboneleli weenkonzoz zamathala leencwadi loluntu unenjongo yokuvala ithala leencwadi loluntu ngaphezu kweeveki ezimbini, kufuneka, ngokubhala—

(a) ukwazisa iSebe malunga nokuvalwa okwethutyana kwethala leencwadi loluntu elichaphazelekayo kunye nexesha eliqikelelweyo lokuvalwa; kwaye

(b) ukuba ixesha eliqikelelweyo elichazwe kumhlathi (a) ligqityiwe, nika iSebe ixesha elitsha eliqikelelweyo lokuvalwa.

(3) Umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu ochaphazelekayo kufuneka athathe onke amanyathelo afanelekileyo okuvula kwakhona nokurhoxisa izithintelo nokumiswa kokusetyenziswa kwemisebenzi yethala leencwadi loluntu.

(4) Apho uMphathiswa wePhondo, ngephulo lakhe, enoluvo lokuba kukho imfuneko yokuba kuvalwe okwethutyana ithala leencwadi loluntu, kufuneka azise umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu ochaphazelekayo ngokubhaliweyo ngezizathu zokuba kufuneka

kuvalwe okwethutyana ithala leencwadi loluntu aze ameme loo mboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu ukuba enze izimvo ezibhaliweyo.

(5) Umpathiswa wePhondo, emva kokubonisana nomboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu njengoko kuchaziwe kwicandelwana (4), angavala okwethutyana ithala leencwadi loluntu.

Ukuvalwa ngokusisigxina kwethala leencwadi loluntu

11. (1) Ukuba umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu onqwenela ukuvala ithala leencwadi loluntu ngokusisigxina ngumasipala ochaziweyo kwicandelo 7(1), kufuneka—

- (a) ukwazisa iSebe ngokubhala ukuba lizimisele ukubhenela kwibhunga lalo likamasipala ukuze lifumane ingcebiso exhasa isicelo salo sokuvala ngokusisigxina ithala leencwadi loluntu;
- (b) ukuya kwibhunga likamasipala ukuze lifumane iingcebiso zokuxhasa injongo yalo yokuvala ngokusisigxina ithala leencwadi loluntu; kwaye
- (c) ukuqala inkqubo yokuthatha inxaxheba koluntu nokumema izimvo malunga nokuvalwa okucetywayo ngokuhambelana neendlela ezifanelekileyo, iinkqubo neenkqubo eziphuhliswe ngumasipala ngokwemigqaliselo yomthetho *iMunicipal Systems Act* ukwenzela ukuba uluntu lwasekuhlaleni luthathe inxaxheba kwinkqubo.

(2) Ukuba, emva kokuqwalasela izimvo ezifunyenweyo, umasipala ochaziweyo kwicandelwana (1) usaqhubeka nombono wokuba ithala leencwadi loluntu kufuneka livalwe ngokusisigxina, kufuneka angenise ingxelo kwiNtloko yeSebe eqhotyoshelwe—

- (a) isindululo sebhunga lalo likamasipala; kwaye
- (b) izimvo ezifunyenweyo kuquka neempendulo zayo kwizimvo.

(3) iNtloko yeSebe, emva kokuqwalasela ingxelo echazwe kwicandelwana (2), kufuneka—

- (a) abonise ngokubhaliweyo ukuba uyasivuma okanye akasamkeli isicelo sokuvalwa ngokusisigxina kwethala leencwadi loluntu; kwaye
- (b) yazisa umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu ochaphazelekayo ngencwadi ebhaliweyo ngesigqibo esikumhlathi (a) kwaye unike nezizathu ukuba isicelo sokuvalwa ngokusisigxina asivunywanga.

(4) Nawuphi na omnye umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu onqwenela ukuvala ngokusisigxina ithala leencwadi loluntu eliphantsi kolawulo lwakhe, kufuneka, ukuba kukho imfuneko yokwenza oko, azise iNtloko yeSebe ngokubhaliweyo ngezizathu zokuvalwa kwelothala leencwadi loluntu acwangcisiweyo kwaye, ngemvume yeNtloko yeSebe, avale ngokusisigxina ithala leencwadi loluntu.

(5) Ukuba iNtloko yeSebe ixhasa ukuvalwa ngokusisigxina kwamathala eencwadi oluntu njengoko kuchazwe kwicandelwana (3) nelesi(4), iSebe kufuneka lipapashe isaziso kwiGazethi

yePhondo esichaza ukuvalwa ngokusisigxina kwaloo mathala eencwadi oluntu nomhla wokuvalwa.

(6) Ukuba uMphathiswa wePhondo, ngephulo lakhe, unenjongo yokuvula ngokusisigxina ithala leencwadi loluntu elilawulwa ngumboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu, kufuneka—

- (a) axelela umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu ochaphazelekayo ngokubhaliweyo ngezizathu zokuvalwa kwethala leencwadi loluntu;
- (b) aqhagamshelana nomboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu;
- (c) aqalise inkqubo yokuthatha inxaxheba koluntu kwaye umeme uluvo malunga nokuvalwa okucetywayo ngendlela eyenza ukuba uluntu lwengingqi luthathe inxaxheba kule nkqubo; kwaye
- (d) emva kokuqwalasela izimvo ezichaziweyo kumhlathi (c), athathe isigqibo sokuba uza kuyivala ngokusisigxina kusini na ithala leencwadi loluntu aze azise umboneleli weenkonzoz zamathala eencwadi oluntu ochaphazelekayo ngokubhaliweyo ngokufanelekileyo.

(7) ISebe kufuneka, emva kwesigqibo sikaMphathiswa wePhondo sokuvala ngokusisigxina ithala leencwadi loluntu, njengoko kuchazwe kwicandelwana (6), lipapashe isaziso kwi*Gazethi yePhondo* esichaza ukuvalwa ngokusisigxina kwethala leencwadi loluntu nomhla wokuvalwa.

(8) Ithala leencwadi loluntu elivalwe ngokusisigxina, njengoko kuchaziwe kweli candelo, lithathwa njengelingabhaliswanga njengethala leencwadi loluntu ukususela ngomhla wokupapashwa kwesaziso kwi*Gazethi yePhondo* esibonisa ukuvalwa ngokusisigxina kwelo thala leencwadi loluntu.

Ukunikezela

12. (1) UMphathiswa wePhondo anganikezela naliphi na igunya okanye anikezele nawuphi na umsebenzi anikwe wona ngokwemiqathango yalo Mthetho, ngaphandle kwegunya lokwenza imimiselo, kwiNtloko yeSebe.

(2) INtloko yeSebe inganika naliphi na igunya okanye umsebenzi onikwe yona, okanye onikwe yona ngokwalo Mthetho—

- (a) ngumsebenzi weSebe; okanye
- (b) umnini weofisi okanye isikhundla esithile kwiSebe.

(3) Ugunyaziso ekubhekiselwe kulo kwicandelwana (1) okanye (2)—

- (a) kufuneka lubhalwe;
- (b) lunokwenziwa phantsi kwemiqathango;
- (c) lungarhoxiswa okanye lulungiswe ngokubhaliweyo nguMphathiswa wePhondo okanye yiNtloko yeSebe, njengoko imeko injalo;

- (d) lunokubandakanya igunya lokunikezela okanye lokwabela elo gunya okanye umsebenzi;
- (e) alumthinteli uMphathiswa wePhondo okanye iNtloko yeSebe, njengoko imeko inokuba njalo, ekusebenziseni elo gunya okanye ekwenzeni loo msebenzi; kwaye
- (f) alumthinteli uMphathiswa wePhondo okanye iNtloko yeSebe, njengoko imeko inokuba njalo, ekubeni abe noxanduva malunga nokusebenzisa igunya okanye umsebenzi onikiweyo.

Imigaqo

13. (1) UMphathiswa wePhondo unokwenza imigaqo malunga—

- (a) nobonelelo, ugcino, ulawulo nolawulo lweenkonzo zamathala eencwadi oluntu;
- (b) nokubhaliswa kwamathala eencwadi oluntu;
- (c) neeyure zokuvula amathala eencwadi oluntu;
- (d) nokuvalwa kwamathala eencwadi oluntu kunye nokunqunyanyiswa kwemisebenzi kumathala eencwadi oluntu;
- (e) nokubuyiswa kwezibonelelo zethala leencwadi emva kokuvalwa kwethala leencwadi loluntu kunye neziphumo zokungathotyelwa kwemigaqo ngababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu;
- (f) nolawulo lweeasethi, kubandakanywa isibonelelo sethala leencwadi nokubalwa kwempahla yethala leencwadi;
- (g) noxanduva lokulahleka nokonakala kwezibonelelo zethala leencwadi;
- (h) neenkonzo umasipala ochaziweyo kwicandelo 7 anokufaka intlawulo;
- (i) noxanduva lukamasipala oluchaziweyo kwicandelo 7 malunga nentlawulo kwiSebe yemali efunyenwe kubabolekisi bezinto zamathala eencwadi ezilahlekileyo okanye ezonakeleyo ngokubhekiselele kunyaka wekhalenda ongaphambili;
- (j) nobulungu bethala leencwadi;
- (k) nolondolozo lwezibonelelo zethala leencwadi, izibonelelo esele ziphelelwe lixesha nezibonelelo zethala leencwadi ngeenjongo ezizodwa;
- (l) nokufikelela nokuziphatha kwabantu kumathala eencwadi oluntu;
- (m) nentsebenziswano phakathi kwamathala eencwadi, kubandakanywa imalimboleko phakathi kwamathala eencwadi; kunye
- (n) nawuphi na umcimbi onokuthi ube yimfuneko okanye ube yimfuneko ukuwumisela ukuphumeza iinjongo zalo Mthetho.

(2) Imigaqo eneempembelelo zezezimali kufuneka yenziwe ngokuvuma kukaMphathiswa wePhondo onoxanduva lwezezimali.

Ukuguzula

14. Ummiselo weNkonzo yeThala leeNcwadi wePhondo, 1981 (uMmiselo 16 ka-1981), uguzulwe.

Izibonelelo zenguqu

15. Ukuqala kwalo Mthetho ukusebenza, onke amathala eencwadi oluntu akhoyo kwiPhondo athathwa njengamathala eencwadi oluntu abhaliswe ngokwalo Mthetho.

Isihloko esifutshane kunye nesiqalo

16. Lo Mthetho ubizwa ngokuba nguMthetho oSayilwayo weeNkonzo zamaThala eeNcwadi oLuntu eNtshona Koloni, 2024, kwaye uya kuqalisa ukusebenza ngomhla omiselwe yiNkulumbuso ngokuwubhengeza kwi*Gazethi yePhondo*.

IMEMORANDAM YEENJONGO ZOQULUNQO LOMTHETHO OSAYILWAYO WEENKONZO ZAMATHALA EENCWADI OLUNTU, 2024

1. IMVELAPHI

- 1.1 UMgaqosiseko weRiphabliki yoMzantsi Afrika, 1996 (uMgaqosiseko), kwiCandelo A lweShedyuli 5, wabela amaphondo igunya elikhethekileyo lokuwisa umthetho ngokuphathelele namathala eencwadi angengawo amathala eencwadi elizwe.
- 1.2 ISebe leMicimbi yeNkcubeko neMidlalo eNtshona Koloni (iSebe), elimyalelo walo, phakathi kwezinye izinto, ngokubhekisele kumathala eencwadi oluntu kwiPhondo leNtshona Koloni (iPhondo), lifuna ukuphuhlisa, ukuguqula nokukhuthaza iinkonzo zamathala eencwadi oluntu ezizinzileyo kwiPhondo. Okwangoku iSebe libonelela ngeenkonzo zamathala eencwadi angama375 kwiphondo.
- 1.3 Iinkonzo zamathala eencwadi oluntu kweli Phondo alawulwa nguMmiselo weeNkonzo zamaThala eeNcwadi wePhondo, 1981 (uMmiselo 16 ka-1981) (uMmiselo), owabelwa iPhondo ngeSibhengezo 115 esapapashwa kwi*Gazethi kaRhulumente* 15813 yomhla we17 kweyeSilimela 1994.
- 1.4 Nangona kunjalo, lo Mmiselo, wabakho ngaphambi koMgaqosiseko. Izibonelelo zawo aziniki mpembelelo kumagunya ePhondo okwenza umsebenzi wamathala eencwadi awo phantsi koMgaqosiseko.
- 1.5 Oomasipala ngaphambili bebandakanyeka, kwaye nangoku basabonelela belawula, amathala eencwadi oluntu, ngenkxaso yentsebenziswano evela kwiSebe. Kuba uMmiselo ungaboneleli ngokunikezelwa komsebenzi wamathala eencwadi koomasipala ngendlela ecetywayo nguMgaqosiseko, uMthetho oSayilwayo weeNkonzo zamaThala eeNcwadi oLuntu, 2024 (uQulunqo loMthetho oSayilwayo), ujonge ukunika ithuba, ngokupheleleyo okanye ngokuyinxalenye, womsebenzi wamathala eencwadi nguMphathiswa wePhondo weSebe leMicimbi yeNkcubeko neMidlalo eNtshona Koloni (uMphathiswa wePhondo) koomasipala kwiPhondo.

2. IINJONGO ZOQULUNQO LOMTHETHO OSAYILWAYO

Iinjongo zoMthetho oSayilwayo kuku—

- 2.1 phuhlisa, ukuguqula nokukhuthaza inkonzo ezinzileyo yamathala eencwadi oluntu kwiPhondo;

- 2.2 khuthaza ukufikelela ngokulinganayo nokusetyenziswa kweenkonzo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo; kunye noku
- 2.3 bonelela ngolungelelwaniso loxanduva lweenkonzo zamathala eencwadi oluntu kwiPhondo.

3. IZIQULATHO ZOQULUNQO LOMTHETHO OSAYILWAYO

Iinjongo nemigqaliselo yamacandelo ahlukeneyo oQulunqo loMthetho oSayilwayo nganga alandelayo:

- 3.1 **Igaty 1** libonelela ngeenkcazelo eziqulathwe kuQulunqo loMthetho oSayilwayo.
- 3.2 **Igaty 2** libonelela ngeenjongo zoQulunqo loMthetho oSayilwayo.
- 3.3 **Igaty 3** liqinisekisa ngokukhuthazwa kofikelelo olusimahla noluulinganayo kumathala eencwadi oluntu ngabantu abakhubazekileyo kunye nabantu abavinjwa amathuba ngaphambili ngenxa yocalucalulo olungenabulungisa.
- 3.4 **Igaty 4** libonelela ngemisebenzi yeSebe malunga nokubhekiselele kubonelelo lweenkonzo zamathala eencwadi oluntu.
- 3.5 **Igaty 5** libonelela ngamagunya nemisebenzi yoMphathiswa wePhondo.
- 3.6 **Igaty 6** linika iSebe igunya lokubhalisa amathala eencwadi oluntu, lokumisela indlela umfakisicelo ofuna ukubhalisa Ithala leencwadi loluntu ekufuneka enze ngayo isicelo sobhaliso kunye nemigangatho ekufuneka iNtloko yeSebe iwalandele xa iqwalasela izicelo zobhaliso. Igaty 6 likwabonelela umfakisicelo onezikhhalazo ngelungelo lokufaka isibheni kwangaphakathi xa iNtloko yeSebe ingavumi abhalise Ithala leencwadi loluntu.
- 3.7 **Igaty 7** libonelela ngolwabiwo lwemisebenzi koomasipala olunxulumene nonikezelo kunye nolawulo lweenkonzo zamathala eencwadi oluntu.
- 3.8 **Igaty 8** libonelela ngemisebenzi yababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu.
- 3.9 **Igaty 9** libonelela ngomasipala onikwe umsebenzi ngokwegaty 7 ukuba amisele intlawulo yokubolekwa kwemathiriyeli yethala leencwadi kubantu abahlala ngaphandle kommandle wolawulo lukamasipala. Igaty 9 likwabonelela ukuba umasipala enze oko ngokwemiqathango kwaye iSebe limisele iintlawulo ezizezona ziphezulu umasipala anokuthi azibize ngeenkonzo zamathala eencwadi njengoko kumiselwe.

- 3.10 **Igaty 10** libonelela ngokuvalwa kwethutyana kwamathala eencwadi oluntu kwaye lixhobisa umboneleliweenkonzo zamathala eencwadi oluntu ngegunya lokuvala ufikeleleko okwethutyana okanye athintele imisebenzi okanye ukusetyenziswa kwethala leencwadi loluntu ukuba kukho imfuneko yokwenza njalo. Ukongeza, igaty 10 ligunyazisa uMphathiswa wePhondo ukuba angalivala okwethutyana Ithala leencwadi loluntu ukuba kukho imfuneko yokwenza njalo. Igaty 10 lichaza indlela ababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu kunye noMphathiswa wePhondo abanokuthi baqhubele phambili nokuvala okwethutyana amathala eencwadi oluntu.
- 3.11 **Igaty 11** libonelela ngokuvalwa ngokusisigxina kwamathala eencwadi oluntu kwaye limisela iinkqubo ekufuneka zilandelwe xa kuthe kwacelwa ukuba kuvalwe ngokusisigxina amathala eencwadi oluntu ngababoneleli beenkonzo zamathala eencwadi oluntu okanye nguMphathiswa wePhondo.
- 3.12 **Igaty 12** livumela uMphathiswa wePhondo ukuba anikezele ngawo nawaphi na amagunya okanye abele nawuphi na umsebenzi awunikiweyo yiNtloko yeSebe, enokuthi kananjalo inikezele ngawo nawaphi na amagunya okanye umsebenzi awunikia umqeshwa okanye umni weofisi ethile kwiSebe.
- 3.13 **Igaty 13** ligunyazisa uMphathiswa wePhondo ukuba enze imigaqo kwaye aveze nemiba uMphathiswa wePhondo angenza imigaqo ngayo.
- 3.14 **Igaty 14** libonelela ngokurhoxiswa koMmiselo.
- 3.15 **Igaty 15** libonelela ngezibonelelo zenguqu.
- 3.16 **Igaty 16** libonelela ngesihloko esifutshane kunye nokuqala koMthetho.

4. UKUCEBISANA

- 4.1 ISebe leNkulumbuso: IiNkonzo zoMthetho
- 4.2 UNondyebo wePhondo
- 4.3 OoMasipala kwiPhondo

5. UCHAPHAZELEKO LWEZEMALI

- 5.1 ISebe lizibandakanye noNondyebo wePhondo noomasipala kwiPhondo.
- 5.2 ISebe lifumene inkxasomali kuNondyebo wePhondo ngeSibonelelomali esineMiqathango samaThala eeNcwadi oLuntu, iNgxowamali yoFakelelo kaMasipala kunye neSibonelelo seThala leeNcwadi seMetro.

6. ISAKHONO SOWISO MTHETHO

UMphathiswa wePhondo wanelisekile ukuba zonke izibonelelo ezikuQulunqo loMthetho oSayilwayo ziwela phantsi kobuchule bomthetho wePhondo.